

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ



اشاره مختصری به تاریخ اهل بیت (علیهم السلام)
فصل ۹: دوران امام باقر (علیه السلام)

خانم زاکانی



مجتمع تربیتی فرهنگ
دبیرستان دخترانه قم

امام محمد باقر (علیه السلام)

- ▶ اقدامات امام برای گسترش معارف دینی
 - ▶ ترویج نظرهای فقهی اهل بیت (ع)
 - ▶ استدلال بر پایه کتاب و سنت
 - ▶ مبارزه با یهود و اسرائیلیات
 - ▶ امام باقر به نوعی موسس مکتب فقهی شیعه
 - ▶ شهرت امام در تفسیر
 - ▶ تشویق به کتابت حدیث
 - ▶ مبارزه با غالیان
 - ▶ تربیت شاگردان
 - ▶ گسترش مناطق شیعه نشین (مثل خراسان)
 - ▶ موضع گیری در برابر خلافت اموی
 - ▶ اقدامات فرهنگی همراه با اعتدال در رفتار سیاسی
 - ▶ عدم حضور در هیچ شورش یا قیام
 - ▶ اهتمام به بیان معارف حقیقی اسلام
- ▶ تولد: سال ۵۷ ق / شهادت: ۱۱۴ ق
 - ▶ مدت امامت: ۱۹ سال
 - ▶ لقب: باقرالعلوم (شکافنده دانش ها)
 - ▶ ایجاد فضای نسبتا باز برای شیعه
 - ▶ جایگاه علمی امام
 - ▶ بی اعتنایی به فقه و حدیث تا قبل از امام
 - ▶ درگیری های سیاسی و علاقه به دنیا
 - ▶ عالمان درباری
 - ▶ جلوگیری از کتابت حدیث
 - ▶ فتوحات و کشورگشایی

جایگاه علمی امام محمد باقر (ع)

▶ یکی از اساتید درباره مرجعیت عام امام می نویسد:

امام باقر وارث امام سجاد (ع) در امامت و هدایت مردم بود. از این رو علمای تمام بلاد اسلام از هر سو به محضرش می شتافتند و کسی به مدینه نمی آمد مگر اینکه به خدمت او شرفیاب می شد و از علوم بی پایانش بهره ها می گرفت.

▶ شمار زیادی از بزرگان فقه و حدیث برای بهره گیری علمی از او به مدینه می آمدند.

▶ در میان امامان شیعه بعد از امیرالمومنین (ع)، سند بیشتر روایات به امام باقر (ع) و امام صادق (ع) می انجامد. (به دلیل موقعیت سیاسی خاص آن زمان)

▶ ایشان در آن زمان به عنوان امام، عالم، فقیه و محدث شناخته می شدند.

▶ مبارزه با اختلافات فقهی بین فرق اسلامی

وضعیت فقه و حدیث تا قبل از امام باقر (ع)

- ▶ تا قبل از امام باقر (ع)، در جامعه اسلامی به فقه و حدیث اعتنایی نمی شد.
- ▶ درگیری های سیاسی و علاقه به دنیا دامن گیر حکومت و عالمان درباری
- ▶ مردم از اصل دین و به خصوص فقه، غافل شدند.
- ▶ جلوگیری از کتابت حدیث که از زمان ابوبکر و عمر رایج شده بود «بغیر از زمان امام علی (ع)» از عوامل عمده انزوای فقه بود.
- ▶ اوج بی خبری مردم از فقه: فتوحات و کشورگشایی (عدم توجه به فعالیت علمی و تربیت دینی)
- ▶ در دوران بنی امیه که به امور دینی توجه چندانی نمی شد، مردم نسبت به فقه و مسائل دینی آگاهی نداشتند و چیزی از آن نمی فهمیدند و تنها اهل مدینه بودند که از این گونه مسائل آگاهی داشتند.
- ▶ در منابع آمده که در طول نیمه دوم قرن اول، مردم حتی کیفیت اقامه نماز و گزاردن حج را نیز نمی دانستند!

اقدامات امام برای گسترش معارف دینی

▶ ترویج نظرهای فقهی اهل بیت (ع) به عنوان نماینده مکتب تشیع

▶ استدلال بر پایه کتاب و سنت

▶ مبارزه با یهود و اسرائیلیات

▶ تکذیب احادیث دروغین یهودیان در مورد انبیای الهی

▶ نمونه ای از احادیث اسرائیلی: کعبه هر صبحگاهان برابر بیت المقدس سجده میکند.

▶ پاسخ امام: خداوند بقعه ای محبوب تر از کعبه روی زمین نیافریده است.

▶ امام باقر به نوعی موسس مکتب فقهی شیعه به شمار میروند که در دوره امام صادق گسترش یافت.

▶ تشویق به کتابت حدیث

▶ مبارزه با غالیان (بدنام شدن ائمه و شیعیان و زمینه سازی برای دورشدن از تشیع)

▶ تربیت شاگردان

▶ گسترش مناطق شیعه نشین (مثل خراسان- در کنار مدینه و کوفه)

موضوع گیری در برابر خلافت اموی

- ▶ پس از واقعه کربلا، ۲ مسیر در شیعه دنبال شد:
- ▶ (۱) مسیر آرام و فرهنگی همراه با اعتدال در رفتار سیاسی (به رهبری ائمه «ع»)
- ▶ (۲) مسیر اقدامات سیاسی تند و مبارزات نظامی (مثل قیام توابین، مختار و بعضی شیعیان)
- ▶ همه خلفا می دانستند که امامان شیعه (ع) مدعی خلافت هستند.
- ▶ شیعیان همواره از همکاری با حکام - جز در موارد استثنایی- منع می شدند.
- ▶ امام در هیچ شورش یا قیام مسلحانه حضور نیافت و از هر فرصتی برای نامشروع نشان دادن خلافت استفاده میکرد.
- ▶ اهتمام به بیان معارف حقیقی اسلام
- ▶ در نهایت به دست هشام بن عبدالملک به شهادت رسیدند.
- ▶ وصیت: ۱۰ سال عزاداری بعد از امام در صحرای منا

در محضر امام محمد باقر (علیه السلام)



همه جنبندگان زمین، حتی ماهیان دریا، بر جوینده دانش درود می‌فرستند.

کسی که از روی بی میلی، بدون عذر و علت نماز جماعت را که اجتماع مسلمانان است ترک کند، نمازی برای او نیست.

داستان: اجابت دعا در گرو اعتقاد به ولایت